SUOMI-UNKARI

N:o 5 Hinta 30:— 1955

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**

Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**

Päätoimittaja: **Olavi Metsistö**

Toukokuu 1955

S I S Ä L T Ö :

Juhlallisuudet Unkarissa maan vapautumisen kymmenentenä vuosipäivänä . . siv. 2
Attila József . . . . „ 6
Ulkoministeri János Boldoczkin puhe Unkarin Kansantasavallan ulkopolitiikan tärkeimmistä tehtävistä . . . . „ 8
Järjestetäänkö v. 1960 olympialaiset Unkarissa? . . . . „ 12
Unkarin jalkapallomaajoukkue harjoittelee „ 13
"Koulupoikia" Budapestin Petöfi-teatterissa „ 17
Pusta muuttuu . . . . „ 20
Suomalais-ugrilaisten kielten opetus Unkarissa . . . . „ 23
Suomi—Unkari Seura toimii . . . . . . „ 24
Unkarin taidekeramiikka esittäytyy . . . „ 28
Halloo, täällä Lumikki . . . . „ 31
Lyhyesti Unkarista . . . . „ 32

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa
Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Pohjoisranta 4. A. 14.**

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.
Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1955, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön Kirjapainossa

---

I kansisivu: Vappu Budapestissä.

II kansisivu: Yläkuvassa Unkarin johtohenkilöitä ja ulkolaisia vieraita seuraamassa kulkuetta huhtikuun 4. päivänä. Keskellä Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtaja Voroshilov, hänestä oikealle Mátyás Rákosi ja vasemmalle parlamentin puhemiesneuvoston puheenjohtaja István Dobi ja nykyinen pääministeri András Hegedüs. Alakuvassa itse kulkue.

III kansisivu: Vapun viettoa Budapestissä. Yläkuvassa Unkarin kansanarmeijan tanssiyhtye ja alakuvassa Püspökhatvanin kulttuuriryhmä kulkueessa.

IV kansisivu: Budapestin kaupunginpuiston keinotekoisen järven veneet olivat Vappuna käytössä aamusta iltaan.

Juhlallisuudet Unkarissa maan vapautumisen kymmenentenä vuosipäivänä

Maansa vapautumisen kymmenentenä vuosipäivänä Unkarin kansa muisteli kiitollisuudella neuvostosankareita, jotka uhrasivat henkensä Unkarin kansan vapauden puolesta. Eri puolilla maata laskettiin seppeleitä neuvostosotilaiden muistomerkeille. Budapestin Vapaudentorin muistomerkille laskivat seppeleensä Unkarin Työtätekevien Puolueen keskuskomitean nimissä keskuskomitean ensimmäinen sihteeri Mátyás Rákosi, sekä hänen jälkeensä puhemiesneuvoston puheenjohtaja István Dobi, ministerineuvoston puheenjohtajan ensimmäinen sijainen András Hegedüs ja Isänmaallisen Kansanrintaman maatakäsittävän neuvoston puheenjohtaja Pál Szabó.

Tämän jälkeen laski seppeleensä Neuvostoliiton hallitusvaltuuskunta Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtajan, Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen puhemiesneuvoston jäsenen, marsalkka Kliment Jefremovitsh Voroshilovin johdolla, ja häntä seurasivat muut, vapautumisen kymmenvuotispäivän juhlallisuuksiin saapuneet hallitusvaltuuskunnat. Hallitusvaltuuskuntien jälkeen laskivat seppeleensä Jugoslavian Federatiivisen Kansantasavallan ja Israelin valtion Budapestin lähetystöt.

Huhtikuun 3 päivänä ulkomaalaiset hallitusvaltuuskunnat vierailivat Unkarin Työtätekevien Puolueen keskuskomitean ensimmäisen sihteerin Mátyás Rákosin, Unkarin Kansantasavallan puhemiesneuvoston puheenjohtajan István Dobin ja ministerineuvoston puheenjohtajan ensimmäisen sijaisen András Hegedüsin luona. Huhtikuun 3 päivän iltana oli Valtionoopperassa juhla, johon osallistuivat Unkarin Työtätekevien Puolueen ja valtion johtohenkilöt, Maatakäsittävän Rauhanneuvoston ja Isänmaallisen Kansanrintaman sekä muiden joukkojärjestöjen edustajia, lukuisia Kossuth-palkinnolla palkittuja tiedemiehiä, kirjailijoita, taiteilijoita ja tuotannon työntekijöitä sekä kansanarmeijan edustajia. Samoin osallistuivat juhlaan ulkomaalaiset hallitusvaltuuskunnat Neuvostoliiton hallitusvaltuuskunnan johtajan K. J. Voroshilovin johdolla sekä Budapestin akreditoitujen ulkovaltojen edustajistojen johtajat.

MÁTYÁS RÁKOSIN JUHLAPUHE

Juhlan avasi puhemiesneuvoston puheenjohtaja István Dobi ja juhlapuheen piti Unkarin Työtätekevien Puolueen keskuskomitean ensimmäinen sihteeri Mátyás Rákosi. Puheensa johdannossa Mátyás Rákosi totesi, että Neuvostoliiton kymmenen vuotta sitten suorittama Unkarin vapauttaminen on merkinnyt Unkarin kansan elämässä käännekohtaa ja uuden, loistavan kauden alkua. Hän

korosti, että Unkarin kansan vapauden, itsenäisyyden, sosialistisen kehityksen ja kaikkien tähänastisten saavutusten lähtökohtana on mahtavan Neuvostoliiton vapauttava taistelu ja alituinen tuki, ja sen vuoksi Unkarin kansaan on juurtunut syvä kiitollisuuden tunne ja tietoisuus vapauttajaansa Neuvostoliittoa kohtaan. Hän totesi, että kiitollisuuden tunteen lisäksi sosialististen päämäärien yhtäläisyys tekevät Neuvostoliiton ja Unkarin ystävyyden murtumattomaksi ja lujittavat sitä vuosi vuodelta.

Tämän jälkeen Mátyás Rákosi viittasi siihen, että jo kymmenen vuoden ajan Unkarin Kommunistinen Puolue — ja työväen yhtenäisyyden luomisesta lähtien Unkarin Työtätekevien Puolue — johtaa varmoin käsin sitä historiallista muutosta, mikä luo uuden, sosialistisen Unkarin. Tämän vallankumouksellisen muutoksen päävoimana on ollut vapautumisen ensi hetkestä lähtien kommunistisen puolueen johtama työväenluokka, joka lukumääräisesti jatkuvasti lisääntyy: teollisuustyöläisten luku oli v. 1954 vuoteen 1938 verraten noussut 78,4 prosentilla, ja sen merkitys ja johtava osa on yhä suurempi ja tulevaisuudessa tulee yhä suurenemaan.

Mátyás Rákosi totesi, ettei puolueen johtama vallankumouksellinen työväenluokka olisi kyennyt suorittamaan näiden kymmenen vuoden valtavia tehtäviä, ellei se olisi luonut kaupunkien työläisten ja maaseudun työtätekevien lujaa ystävyysliittoa. Vuoden 1945 maanjaosta lähtien, työläisten ja työtätekevien talonpoikien suurenmoisesta, yhteisestä ja vallankumouksellisesta teosta lähtien tämä liitto on vain vahvistunut.

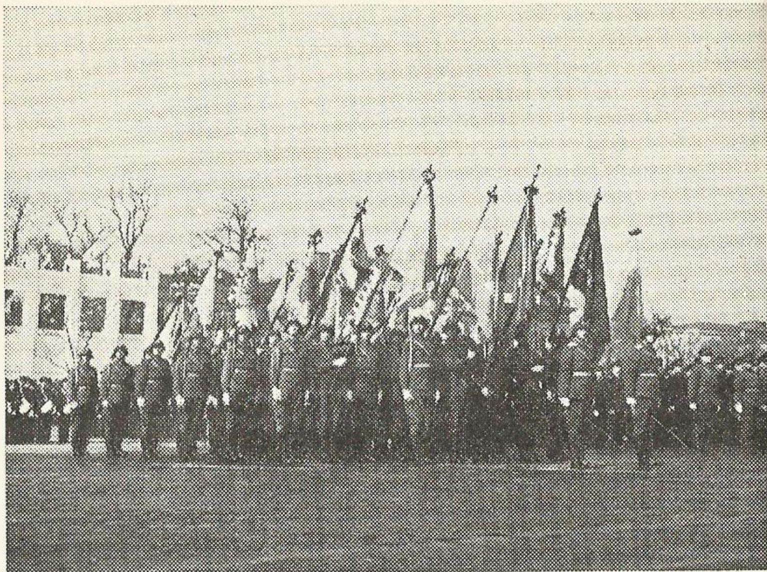
Tämän jälkeen puhuja käsitteli Unkarin sivistyneistön, naisten ja nuorison asemassa vapautumisen jälkeen tapahtuneita muutoksia, ja sen jälkeen puhui kansainvälisessä tilanteessa 10 vuoden aikana tapahtuneista muutoksista sosialismia rakentavan, rauhaa puolustavan, 900 miljoonaa ihmistä käsittävän leirin hyväksi. Hän korosti, että Neuvostoliitto on nyt voimakkaampi kuin koskaan ennen ja sen voimat lisääntyvät jatkuvasti. Hän viittasi rauhanleirin kansojen uudentyyppiseen, proletaariseen kansainvälisyyteen, vilpittömään keskinäiseen auttamistahtoon ja yhteisen taloudellisen kehityksen periaatteelle perustuvaan ystävyyteen, mikä on sosialististen kansojen jatkuvan edistymisen tärkein tae. Hän selosti Unkarin kansan vapautumisesta lähtien sosialismin rakentamisessa saavuttamia tuloksia sekä lukuja aineellisen ja kulttuuriaseman perusteellisesta paranemisesta.

Hän korosti, että Unkarin teollisuustuotanto vuonna 1954 oli vuoteen 1938 verraten kolminkertainen, ja selosti eri tuotannonalojen tuotantolukuja, jotka jo sinänsä osoittavat, jos niitä verrataan sodanedellisiin lukuihin, sosialistisen tuotannon paremmuuden.

Käsitellen maatalouden suurisuuntaista koneellistamista ja kehitystä hän mainitsi, että maatalouden koneasemilla on yli 11.000 traktoria ja samoin yli 11.000 puimakonetta ja kymmeniätuhansia muita koneita.

Unkarin työtätekevän kansan kulttuurikehityksestä hän esitti lukuisia havainnollisia esimerkkejä. Kun vuonna 1938 ilmestyi 8.000 kirjaa, joiden yhteinen painosmäärä oli 17,3 miljoonaa, niin viime vuonna ilmestyi 20.614 kirjaa yhteiseltä painosmäärältään 41 miljoonaa kappaletta. Teattereissa ja elokuvissa kävijöiden luku on noussut vuodesta 1938 vuoteen 1954 viisinkertaiseksi. Hallituksen tukemana on urheilu kehittynyt valtavasti vapautumisesta lähtien.

Puheensa loppuosassa Mátyás Rákosi totesi, että Unkarin kansa on tähänkin asti voimiensa mukaan osallistunut taisteluun rauhan puolesta ja tulee edelleenkin niin tekemään, sillä se tietää, että sen tulevien menestysten ja voittojen perustana on rauhan puolustaminen, ja sen vuoksi Unkarin kansa lujittaa enti-

Sotilasparaati Unkarin vapautumisen kymmenentenä vuosipäivänä. Kuvassa näkyy lippuja vv. 1848—49 ja 1919 vallankumouksien ajoilta.

sestäänkin siteitään kaikkiin niihin, jotka koko maailmassa taistelevat imperialistisia sodanlietsojia vastaan riippumattomuutensa, vapautensa, paremman tulevaisuutensa ja rauhan puolesta.

Mátyás Rákosin puheen jälkeen puhuivat ulkomaisten hallitusvaltuuskuntien johtajat, heidän joukossaan ensimmäisenä K. J. Voroshilov.

K. J. VOROSHILOVIN PUHE

Puheensa alussa K. J. Voroshilov korosti, että Neuvostoarmeija, joka astui Unkarin alueelle vapauttajana, antoi v. 1945 Unkarin kansalle täyden vapauden järjestää elämänsä niinkuin haluaa ja luoda sellainen yhteiskunnallinen ja poliittinen järjestelmä, mitä se pitää sopivimpana itselleen. Hän mainitsi Unkarin kansan vapautumisestaan lähtien saavuttamia tuloksia ja totesi, että vapautumisesta lähtien kuluneet kymmenen vuotta ovat olleet Unkarin ja Neuvostoliiton kansojen välisten ystävyyssiteiden lujittumisen ja kehittymisen aikaa. Unkarin kulttuurin etevimpien edustajien teoksia — hän sanoi — tunnetaan laajalti Neuvostoliitossa, ja täydellä syyllä ne nauttivat kunnioitusta ja niistä pidetään neuvostokansan keskuudessa. Hän korosti helmikuun 18 päivänä 1948 allekirjoitetun Unkarin ja Neuvostoliiton ystävyys-, yhteistyö- ja keskinäisen avunannon

sopimuksen, sekä muiden, Neuvostoliiton ja kansandemokraattisten maiden kesken solmittujen sopimusten merkitystä. Hän osoitti, että rauhan, demokratian ja sosialismin leirin maiden välinen kiinteä yhteistyö on erittäin tärkeä keino rauhan lujittamiseksi. Pariisin sopimusten ratifioinnin yhteydessä on kansainvälinen jännitys lisääntynyt ja uuden sodan vaara kasvanut. Neuvostoliitto ja kansandemokraattiset maat vetävät tästä kaikki tarpeelliset johtopäätökset ja kokoavat voimansa maittensa taloudellisen voiman ja puolustuskyvyn lujittamiseksi. Sosialistisen leirin maiden kansat luottavat kuitenkin lujasti omaan voimaansa ja ehtymättömiin voimanlähteisiinsä. Rauhan ja sosialismin leiri ei vielä koskaan ole ollut niin voimakas, yhtenäinen ja yhteenliittynyt kuin nyt.

K. J. Voroshilov korosti, etteivät demokraattisten maiden kansat halua sotaa. Pariisin sopimukset on ratifioitu, mutta vielä ei ole myöhäistä pysäyttää niiden toteuttaminen, estää Saksan militarismin henkiinherättäminen, tämä uuden maailmansodan sytyttämisen vaarallisin tekijä. Puheensa lopussa hän luki Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön, ministerineuvoston ja Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen keskuskomitean tervehdyksen Unkarin vapautumisen kymmenvuotispäivän johdosta.

JUHLAKULKUE

Huhtikuun neljäntenä päivänä pitivät Unkarin kansanarmeijan yksiköt Budapestin Stalin-torilla paraatin maan johtohenkilöiden ja ulkolaisten vieraiden sekä yhteensä 45.000 kutsuvieraan läsnäollessa.

Tätä seurasi Budapestin työtätekevien valtava, monta tuntia kestänyt kulkue, jossa oli satojatuhansia ihmisiä. Värikkäässä kulkueessa kannettiin iloisten, laulavien ja tanssivien ihmisryhmien ja suurten lippurivistöjen välissä Unkarin Työtätekevien Puolueen ja hallituksen, Neuvostoliiton ja kansandemokratioiden sekä kapitalististen maiden veljespuolueiden johtajien kuvia sekä näiden kansojen lippuja. Tehtaat ja tuotantolaitokset tiedoittivat kulkueessa kannetuissa tauluissa tuotantotuloksiaan, ja monissa tauluissa ja tunnussanoissa julistettiin Unkarin ja Neuvostoliiton kansojen ystävyyttä.

Pääkaupungin väestö saattoi illalla huvitella katutanssiaisissa, kulttuurijuhlissa ja muissa tilaisuuksissa, ja juhlat päättyivät Gellért-vuorella järjestettyyn ilotulitukseen. jota sadattuhannet ihmiset seurasivat.

Niinkuin Budapestissä myös maan kaikilla paikkakunnilla Unkarin kansa vietti vapautensa kymmenettä vuosipäivää vapauttavaa Neuvostoliittoa kohtaan tuntemansa kiitollisuuden ja luovan rauhan merkeissä.

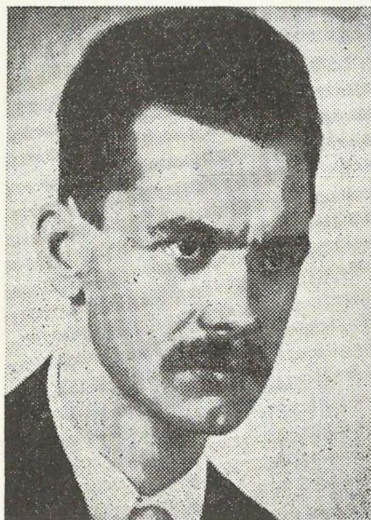
Huhtikuun 4 päivänä Budapestiin akreditoitujen ulkovaltojen edustajistojen johtajat kävivät Kansantasavallan puhemiesneuvoston puheenjohtajan István Dobin luona esittämässä onnittelunsa Unkarin vapautumisen 10-vuotispäivän johdosta, ja illalla puhemiesneuvosto ja ministerineuvosto järjestivät juhlavastaanoton parlamenttitalossa.

Huhtikuun 5 päivänä Neuvostoliiton suurlähettiläs Andropov järjesti vastaanoton Neuvostoliiton hallitusvaltuuskunnan kunniaksi. Vastaanotolla oli läsnä Unkarin poliittisen, taloudellisen ja kulttuurielämän johtavia henkilöitä, ulkolaisten hallitusvaltuuskuntien jäsenet sekä Budapestin diplomaattikunnan edustajiston johtajat ja sotilasattasheat.

Attila Jozsef

Viisikymmenvuotias olisi nyt, jos eläisi, Unkarin kirjallisuuden ja maailman proletariaatin suuri runoilija Attila József, Unkarin vallankumouksellisten runoilijoiden Petöfin ja Adyn suurenmoisten perinteiden jatkaja. Mutta hän taisteli jo sosialistisen vallankumouksen puolesta:

Ah! lyö pölkkyyn säikkymättä,
joka isku empimättä
kohtalo kuin kirvees oisi,
herrain parveen salamoisi, —
terä kirveen hymyilee!

Hänen runoutensa kasvaa esiin elimellisesti laivapoikien, sanomalehtipoikien, kirjakaupustelijoiden, pellonvartijoiden ja koko Unkarin proletariaatin elämästä. Hänen ensimmäinen opettajansa oli Ady, ja sittemmin Gyula Juhász, joka oli hänen henkilökohtainen suojelijansakin, ja he istuttivat hänen mieleensä rakkauden Unkarin maisemia ja Unkarin sorrettua talonpoikaistoa kohtaan.

Hän eli orvon proletaarilapsen synkkää elämää, kunnes joutui oppikouluun. Öcsödissä, jonne lastensuojeluliitto lähetti hänet orpokotiin, tylyt kasvattajat eivät antaneet hänen käydä säännöllisesti koulua, ja lukuhalunsa vuoksi häntä usein rangaistiin.

Mutta sitä innokkaammin hän haluaa oppia ja tuntea maailmaa. Hän lukee kaiken, minkä käsiinsä saa. Myöhemmin, Makón lyseon harrastelupiirissä, missä oppilaat järjestivät keskenään runokilpailuja, hän kohoaa huomattavasti muiden yläpuolelle, eikä ainoastaan runoillaan, vaan myös puhetaidollaan. Opiskelu on hänelle tavattoman helppoa, mutta hän keskeyttää opintonsa, sillä hän ei erottaudu toisista vain lahjakkuutensa, vaan myös vallankumouksellisuutensa vuoksi. Hän aloittaa kuitenkin opintonsa uudelleen, suorittaa erittäin lyhyessä ajassa kaksi luokkaa ja päättää oppikoulun vuotta aikaisemmin kuin toverinsa.

Myös yliopistovuotensa hän elää suuressa kurjuudessa, opiskellen Szegedin yliopistossa siihen saakka, kunnes unkarin kielen professori Antal Horger vimmastuneena Attila Józsefin eräässä paikallisessa lehdessä ilmestyneestä runosta "Puhtain sydämin", karkoittaa hänet yliopistosta. "Kirjoitin runoni niille miljoonille — hän sanoo raivostuneelle professorille — jotka on suljettu pois kansakunnan elämästä".

Näille miljoonille hän pyhitti koko elämänsä ja runoutensa. Hän opiskelee edelleen kurjissa oloissa ensin Wienin ja sitten Pariisin yliopistoissa. Siellä hän tutustuu kansainväliseen proletariaattiin, ja tutustuu myös ensi kerran Marxin ja Leninin teoksiin.

Ihmeellisen lyyrillisesti hän sulattaa runouteensa tehtaiden ja työläisten elämän sekä marxismin-leninismin terminologian. Juuri sen vuoksi, koska hän oli suuri lyyrikko, hän saattoi puhua miljoonille ihmisille. "Laitakaupungin yö" nimisessä runossaan hän verrattoman lyyrillisesti elävöittää laitakaupungin, vieläpä kuukin puhuu ja työläisnaisen henki kulkee autiossa tehtaassa, kun hän sanoo:

Kutomoon, sen akkunoihin
säteet kuusta
lankeaa,
heittyy puoliin, sukkuloihin
rihmaa siitä hohtavaa,
hienot säikeet pirtaan putoo.
Aamuun asti uniaan
koneet jöröt yössä kutoo.

Viimeisenä syntymäpäivänään hän kirjoitti runon (Syntymäpäiväkseni), jossa hän kuvaa professoriaan Szegedissä:

Jos herra tänään riemuitsee,
kun kielivirheet havaitsee
runostain
sanon vain:

En enää koululapsia
vaan koko kansaa, kaikkia
ope-
tan.

Vuonna 1937 sairaus, vallankumouksellista runoilijaa kohtaan harjoitettu sorto ja painostus sekä äkillinen hermoromahdus ajoivat 32-vuotiaan Attila Józsefin itsemurhaan. Mutta hänen henkeään, proletaarista tietoisuuttaan, ei koskaan pystytty murtamaan. Kun vuonna 1934 ilmestyi hänen teoksensa "Karhutanssi", pystyi hän saamaan sitä myydyksi vain muutaman sata kappaletta, ja viimeistä teostaan "Tekee kovin kipeää" hän ei pystynyt myymään senkään vertaa. Nykyisin hänen teoksensa ilmestyvät jopa yli sadantuhannen kappaleen painoksina, ja on toteutunut hänen ennustuksensa, että hän opettaa koko kansaansa.

(Edelläesitetyt otteet Attila Józsefin runoista on suomentanut Arvo Turtiainen).

Ulkoministeri János Boldoczkin puhe Unkarin Kansantasavallan ulkopolitiikan tärkeimmistä tehtävistä

Unkarin kansa on ensi kertaa historiansa aikana jäsenenä valtavassa liitossa. 900 miljoonaa ihmistä käsittävässä sosialistisessa leirissä, jota tukevat koko maailmassa kaikki kunnialliset, rauhan, vapauden, paremman tulevaisuuden ja edistyksen puolesta taistelevat ihmiset.

Unkarin ulkopolitiikan perusperiaate on veljellinen yhteistyö Neuvostoliiton kanssa. Unkarin ja Neuvostoliiton kansojen kiinteän ystävyys- ja liittosuhteen sekä kaikille aloille ulottuvan yhteistoiminnan kallionluja perusta on vuonna 1948 allekirjoitettu ystävyys-, yhteistyö- ja keskinäinen avunantosopimus.

Kiinan Kansantasavallan muodostumisesta kuluneiden viiden vuoden aikana Unkarin ja Kiinan kansojen välinen ystävyys on suuresti kehittynyt. Tshekkoslovakian ja Romanian kansandemokratioiden kanssa harjoittamamme yhteistyön lujittamisessa olemme tähänkin asti saavuttaneet huomattavia tuloksia. Yhteytemme kansandemokraattisiin maihin lujittuvat vuosi vuodelta.

Mutta hallituksemme pyrkii siihen, että muodostaisimme normaalit yhteydet, hyvät ystävyyssuhteet kaikkien naapurimaidemme kanssa. Unkarin Kansantasavallalla ei ole yhtäkään naapurimaataan kohtaan sellaisia vaatimuksia, mitkä voisivat ehkäistä tai häiritä kansojemme välisten hyvien suhteiden edelleensyventämistä. Pidämme tärkeänä tehtävänä edelleenkin normalisoida ja kehittää hyviä naapuruussuhteitamme Jugoslavian ja Itävallan kanssa. Toivomme vilpittömästi ja omasta puolestamme pyrimme siihen, että Unkarin Kansantasavallan ja Jugoslavian Federatiivisen Kansantasavallan väliset terveelliset, hyvät naapuruussuhteet kehittyisivät edelleen.

Unkarin Kansantasavallan ulkopolitiikalle on luonteenomaista pyrkimys elää rauhanomaisissa suhteissa kaikkien maiden kanssa, ottamatta huomioon niiden yhteiskuntajärjestelmää, sillä perustalla, että molemmin puolin kunnioitetaan kansojen tasa-arvoisuutta, suvereenisuutta ja toistensa etuja eikä sekaannuta toisten sisäisiin asioihin.

Lähtien sen seikan tunnustamisesta, että eri maiden välisten suhteiden kehittyminen edistää kansainvälisen jännityksen lieventymistä ja rauhan lujittamista, olemme jatkuvasti laajentaneet diplomaattisia suhteitamme. Tällä hetkellä olemme diplomaattisissa suhteissa 34 maan kanssa, ja kansantasavaltamme käy nykyisin kauppaa melkein kaikkien maiden kanssa. Unkarin Kansantasavallan hallitus pyrkii siihen, että sen suhteet Yhdysvaltoihin myös olisivat näiden maiden normaalien suhteiden mukaiset.

Kehittäessään kansainvälisiä suhteitaan Unkarin Kansantasavalta antaa erikoisen suuren merkityksen hyvien suhteiden solmimiselle sellaisten maiden kanssa, jotka eivät osallistu hyökkääviin ryhmittymiin ja joiden politiikka ei suuntaudu rauhanleirin maita, niiden joukossa myös meidän maatamme vastaan.

Viime aikoina ovat suhteemme yleensä parantuneet lukuisten keski- ja lähiidän maiden kanssa. Unkarin kansa seuraa myötätunnolla näiden maiden kansojen taistelua vapautensa sekä kauniimman ja paremman elämänsä puolesta. Suhteemme Intian tasavaltaan, joka on tehnyt paljon rauhan palauttamiseksi Aasiaan sekä rauhanomaisen rinnakkaiselon toteuttamisen puolesta, ovat ilahduttavasti laajentuneet erikoisesti talouden ja kulttuurin alalla.

Kauppamme kapitalististen maiden kanssa on viime aikoina osoittanut nousua. Olemme solmineet kauppasopimuksia useiden sellaisten maiden kanssa, joiden kanssa meillä moniin vuosiin ei ole ollut kauppaa tai se on ollut vain vähäistä, kuten Englannin, Brasilian, Kreikan ym. maiden kanssa. Kauppavaihtomme länsi-Saksan kanssa on normalisoitunut, ja molempien maiden väliset kauppasuhteet kehittyvät tyydyttävästi.

Tämän jälkeen ulkoministeri Boldoczki puhui kulttuurisuhteiden kehittymisestä viitaten ulkomailla järjestettyihin kansantaidenäyttelyihin sekä Valtion Kansanyhteyen länsi-Eurooppaan tekemään esiintymismatkaan. Myös urheilijat ovat monissa kansainvälisissä kilpailuissa saavuttaneet huomattavia tuloksia.

Unkarin jäsenyydestä YK-ssa hän sanoi, että Unkarin Kansantasavallan politiikka on täysin sopusoinnussa YK-n peruskirjan periaatteiden kanssa. — Sen vuoksi Unkarin kansa vaatii oikeutetusti saada sille kuuluva paikka Yhdistyneissä Kansakunnissa voidakseen siellä antaa panoksensa maailman rauhan ja turvallisuuden suojelemiseksi. Oikeutettua vaatimustamme vain korostaa se seikka, että osallistumme aktiivisesti maailmanjärjestön monien elinten, kuten UNESCOn, Euroopan taloudellisen komission ja muiden YK-n elinten työhön.

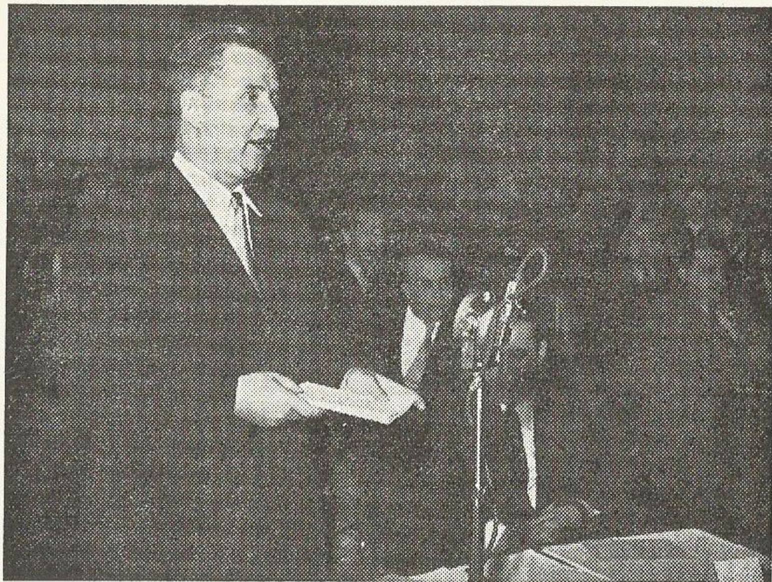
Hallituksemme antaa suuren merkityksen osallistumiselle erilaisten kansainvälisten järjestöjen työhön. Unkarin Kansantasavalta tai erilaiset unkarilaiset järjestöt ja laitokset ovat jäseninä 140 kansainvälisessä järjestössä.

Unkarin Kansantasavallan hallitus on aktiivisesti osallistunut rauhanleirin ja maailman kaikkien rauhaarakastavien kansojen etujen mukaisiin yhteisiin toimintoihin. Hallituksemme on julkilausumassaan asettunut puoltamaan Neuvostoliiton Berliinin konferenssissa tekemää ehdotusta Euroopan kollektiivisen turvallisuuden luomiseksi. Unkarin Kansantasavallan hallitus on valmis osallistumaan sellaiseen sopimukseen ja yhdessä Euroopan muiden maiden kanssa toimimaan tämän sopimuksen voimaansaattamiseksi mitä pikimmin.

Unkarin Kansantasavalta tukee kaikkia sellaisia aloitteita, jotka tähtäävät riitakysymysten ratkaisemiseen neuvottelutietä. Sen vuoksi se tukee Neuvostoliiton ehdotusta neljänvallan neuvottelujen jatkamiseksi sellaisissa keskeneräisissä kysymyksissä kuin Itävallan valtiosopimuksen solmiminen.

Tämän jälkeen ulkoministeri Boldoczki totesi, että kansandemokraattisen valtion johdonmukaista ja vilpitöntä rauhanpolitiikkaa tukee koko Unkarin työtätekevä kansa. — Kuten tähänkin asti niin tulevaisuudessakin tulemme tekemään tyhjäksi ja torjumaan imperialististen piirien ja heidän asiamiestensä kansaamme vastaan kohdistuneen myyräntyön.

Edelleen hän puhui siitä, että Amerikan imperialistit rakentavat sotatukikohtia Neuvostoliiton, Kiinan Kansantasavallan ja kansandemokraattisten maiden ympärille ja perustavat hyökkääviä sotilasliittoja. — Yhdysvallat sekaantuvat jatkuvasti Kiinan Kansantasavallan sisäisiin asioihin ja suorittavat provokatioita Kiinan Kansantasavaltaa vastaan. Unkarin kansa seuraa syvällä myötätunnolla suuren Kiinan kansan taistelua sen kansallisen alueen, Kiinan Kansantasavallan erottamattoman osan, Taivanin ja Penghun saarien vapauttamiseksi ja kauko-idän rauhan suojelemiseksi.

Ulkoministeri János Boldoczki pitämässä puhetta Unkarin ulkopolitiikasta.

Unkarin kansa — joka tuntee myötätuntoa kaikkia niitä kansoja kohtaan, jotka taistelevat vapautensa ja riippumattomuutensa puolesta — tervehtii Bandungin konferenssia ja toivoo, että se myötävaikuttaisi Aasian ja Afrikan maiden välisen ystävyyden ja yhteistyön kehittämiseen ja rauhan suojelemiseen Aasiassa ja Afrikassa sekä koko maailmassa.

OLEMME MOSKOVAN KONFERENSSIN PÄÄTÖSTEN KANNALLA

Imperialistien sotasuunnitelmissa Saksan militarismin henkiinherättämisellä on huomattava osuus. Pariisin sopimusten mukaisesti länsi-Saksalla on jo heti ensi aikoina yli puolen miljoonan miehen suuruinen armeija. Nämä sopimukset antavat mahdollisuuden varustaa länsi-Saksan armeija myös atomiasein. Perustettava länsi-Saksan armeija yhdessä jo olevien länsisaksalaisten aseellisten voimien ja muiden sotilaallisluontoisten järjestöjen jäsenien kanssa merkitsee lähes kahden miljoonan miehen suuruista armeijaa, jota johtavat Hitlerin esikunnan kenraalit.

Rauhaarakastava Unkarin kansa eli 400 vuoden ajan vieraiden sortajien orjuudessa, ja yhden sukupolven aikana Saksan militarismi on syössyt sen kahdesti sodan kauhuihin. Toisen maailmansodan aikana joka kahdeskymmenes maan asukas kuoli Saksan valtapyrkimysten vuoksi.

Unkarin kansa ja Unkarin Kansantasavallan hallitus eivät voi olla ottamatta huomioon sitä vaaraa, mitä Pariisin sopimusten toteuttaminen merkitsee. Sen vuoksi Unkarin hallituksen valtuuskunta osallistui Moskovan konferenssiin. Siihen osallistuneet maat sopivat, että Pariisin sopimusten ratifiointi ja Saksan militarismin henkiinherättäminen tekevät välttämättömäksi ponnistusten yhdistämisen turvallisuuden lujittamisen vuoksi. Konferenssin julkilausumassa sanotaan, että Pariisin sopimusten ratifioinnin tapahtuessa konferenssin osanottajamaat ryhtyvät yhteisiin toimenpiteisiin aseellisten voimiensa ja näiden johdon organisoinnin alalla, sekä ryhtyvät myös muihin toimenpiteisiin, jotka myötävaikuttavat niiden puolustuskyvyn lisäämiseen, jotta ne voisivat suojella kansojensa rauhanomaista, luovaa työtä ja turvata rajojensa ja alueittensa loukkaamattomuuden ja puolustuksen mahdollista hyökkäystä vastaan.

Länsi-Saksan liittäminen hyökkäävään läntiseen liittoutumaan ei ole enää suunnitelma, vaan historiallinen tosiasia. Sen vuoksi Euroopassa on syntynyt uusi tilanne. Uuden sodan vaara uhkaa Eurooppaa.

Unkarin kansa on yhtenäisenä ja päättäväisenä niiden puolella, jotka taistelevat Saksan militarismin henkiinherättämistä vastaan ja kaikin keinoin tahtovat puolustaa rauhaa. Unkarin Kansantasavalta on valmis allekirjoittamaan Moskovan konferenssiin osallistuneiden kahdeksan maan ystävyys-, yhteistyö- ja keskinäisen avunantosopimuksen sekä sopimuksen yhteisen sotilasjohdon muodostamisesta.

ULKOPOLITIIKKAMME MERKITSEE KANSAMME TULEVAISUUDEN TURVAAMISTA

Unkarin Kansantasavallan ulkopolitiikan päätehtävänä on syventää edelleen ystävyyttämme ja veljellistä yhteistyötämme Neuvostoliiton ja muiden rauhanleirin maiden kanssa. Tämä ulkopolitiikka vastaa parhaiten työtätekevän kansan etuja, se lähtee Unkarin kansan isänmaallisista tunteista ja merkitsee Unkarin kansan tulevaisuuden turvaamista.

Samalla Unkarin Kansantasavallan ulkopolitiikan suuntana on kehittää jatkuvasti suhteitaan toisenlaisen yhteiskuntajärjestelmän omaaviin maihin molemminpuolisuuden pohjalla. Kansandemokratiamme ulkopolitiikka on mitä kiinteimmässä yhteydessä kansandemokratiamme sisäisen kehityksen kanssa. Mitä yhtenäisempi on kansamme, mitä voimakkaampi on maamme, mitä korkeampi on kansamme elin- ja kulttuuritaso, sitä tehokkaammin kykenemme puolustamaan riippumattomuuttamme, sitä suuremmalla panoksella voimme osallistua taisteluun rauhan suojelemiseksi.

Järjestetäänkö v. 1960 olympialaiset Unkarissa?

Unkarilainen Népsport-lehti on haastatellut Budapestin kaupunginneuvoston toimeenpanevan komitean puheenjohtajaa Kálmán Pongráczia sen johdosta, että Budapest on pyytänyt saada järjestää vuoden 1960 olympiakisat. Lehden tekemiin kysymyksiin vastasi Pongrácz seuraavasti:

— Miksi Budapest on pyytänyt saada järjestää olympiakisat ja miksi se oikeutetusti odottaa, että sen pyyntö täytetään?

— Unkarin urheilu on oikeutetusti ylpeä saavutuksistaan, missä huomattavin osa on Budapestillä. Ensimmäiset uuden ajan olympialaiset v. 1896 annettiin Ateenan järjestettäväksi, mutta kun oltiin epävarmoja, ottaako se tämän tehtäväkseen, otettiin esille mahdollisuus, että Unkari järjestäisi ne unkarilaisten maahantulon tuhatvuotisjuhlien yhteydessä. Kuten tunnettua, Ateena loppujen lopuksi järjesti olympialaiset. Sen jälkeen Budapest on useamman kerran ilmoittanut olevansa halukas järjestämään kisat, mutta ei kuitenkaan luonut mahdollisuuksia joihin olisi voinut vedota osoittaakseen pystyvänsä järjestämään kisat, jos pyyntöön olisi suostuttu. Urheilijoiden ja urheilun ystävien painostuksesta tosin monta kertaa otettiin päiväjärjestykseen stadionin rakentaminen, mutta silloinen hallitus ei ottanut huomioon yleistä toivomusta ja antoi vain lupauksia.

Kansandemokratiallamme on, muiden suurten tehtävien suorittamisen ohella, ollut voimaa täyttää tämä työtätekeviemme toivomus ja rakentaa eräs Euroopan kauneimpia, tarkoituksenmukaisimpia urheilulaitoksia, Kansanstadion. Saavutuksemme urheilussa, ennenkaikkea voittomme olympialaisissa 1948 ja 1952, edelleen saavutuksemme voimistelussa, miekkailussa, viisiottelussa, soudussa ja melonnassa, yleisurheilussa, uinnissa, vesipallossa, eikä suinkaan vähiten jalkapalloilun Euroopan- ja maailmanmestaruuskilpailuissa saavuttamamme sijoitukset ja voitot ovat saattaneet Budapestin urheilun maailman mielenkiinnon kohteeksi. Näin voimme oikeutetusti toivoa, että Budapest saa oikeuden järjestää vuoden 1960 kesäolympialaiset, ja odotamme luottamuksella Kansainvälisen Olympialaisen Komitean päätöstä sitäkin suuremmalla syyllä, kun olemme täyttäneet koko Unkarin kansan oikeutetun toivomuksen pyytäessämme Budapestille oikeutta järjestää olympialaiskisat. Pääkaupunkimme on eräs mannermaan teiden, rautateiden ja vesireittien tärkeimpiä keskuksia. Sen lisäksi sen erinomainen ilmasto ja ihanteellinen sijainti tekevät sen erikoisen sopivaksi järjestämään olympialaiset.

— Mitä olympialaisten järjestäminen merkitsee Unkarille?

— Olympialaisten järjestäminen Budapestissä merkitsisi koko ruumiinkasvatuksemme ja urheiluliikkeemme kehittymistä sekä vielä suurempien joukkojen mukaanvetämisen että huippuurheilumme tason kohoamisen kannalta. Tätä edistäisi jo itse valmistautuminen, luja tahto ylittää meillä järjestetyissä olympialaisissa kaikki tähänastiset tulokset.

Siinä, että maailman nuoriso lähestyisi toisiaan, olemme jo saavuttaneet tuloksia Budapestissä tähän mennessä järjestetyissä kilpailuissa, kuten ylioppilaiden maailmanmestaruuskilpailuissa ja muissa tilaisuuksissa. Ne, jotka ovat tutustuneet maamme kauniiseen pääkaupunkiin, nauttineet sen vieraanvaraisuutta, ovat saaneet mitä kauneimpia muistoja ja lukuisissa lausunnoissa, kirjeissä sekä kotimaissaan lehdistölle antamissaan selostuksissa ilmaisseet meitä kohtaan tuntemansa kunnioituksen ja myötämielisyyden. Budapestissä järjestettävät olympialaiset olisivat huomattava tapaus kansojen välisten ystävyyssuhteiden lujittamisessa.

— Mitä mahdollisuuksia meillä on jo nyt järjestää olympialaiset?

— Budapestillä on kaikki edellytykset järjestää olympialaiset. Kansanstadionin lisäksi lukuisat ajanmukaiset urheilulaitokset, uimalat ja voimistelusalit, tekevät mahdolliseksi sen, että sekä harjoittelu että itse kilpailut voidaan suorittaa korkeimpia vaatimuksia vastaavasti. Tonava ja Balaton turvaavat kaikille vesiurheilulajien harjoittajille mahdollisuudet harjoitteluun, sekä kilpailujen järjestämiseen soudussa, purjehtimisessa jne. Sen lisäksi asiantuntijamme ovat monissa ulkomailla ja kotimaassa suoritetuissa kilpailuissa osoittaneet järjestelykykynsä, ja ulkomaiden urheiluliittojen johtajat ovat usein maininneet Budapestissä järjestetyt kilpailut esimerkillisiksi.

— Mitä tulemme tekemään vielä siinä tapauksessa, että saamme oikeuden järjestää olympialaiset?

— Jos Budapest saa oikeuden järjestää vuoden 1960 olympiakisat, ja toistan, että luotan siihen mitä suurimmassa määrin, silloin pyrimme turvaamaan mitä suurimmat vaatimukset täyttävät mahdollisuudet laajentamalla Kansanstadionia, kehittämällä edelleen nykyisiä urheilulaitoksiamme ja rakentamalla uusia. Sen lisäksi olemme suunnitelleet rakentaa olympiakylä kilpailijoille, ja tämä sijoitettaisiin luonnonkauniin pääkaupunkimme sopivimpaan osaan.

Olympiakisoja katsomaan saapuville annamme käyttöön ajanmukaisia hotelleja. Maailmankuulun unkarilaisen keittiön ohella huolehtisimme ulkolaisten makujen tyydyttämisestä. Lopuksi, vaikkakaan ei viimeiseksi, huolehtisimme sellaisesta kulttuuriohjelmasta, mikä tyydyttäisi vaativimmankin huvitteluhalun.

Nándor Hidegkuti:

Unkarin jalkapallomaajoukkueen harjoittelu

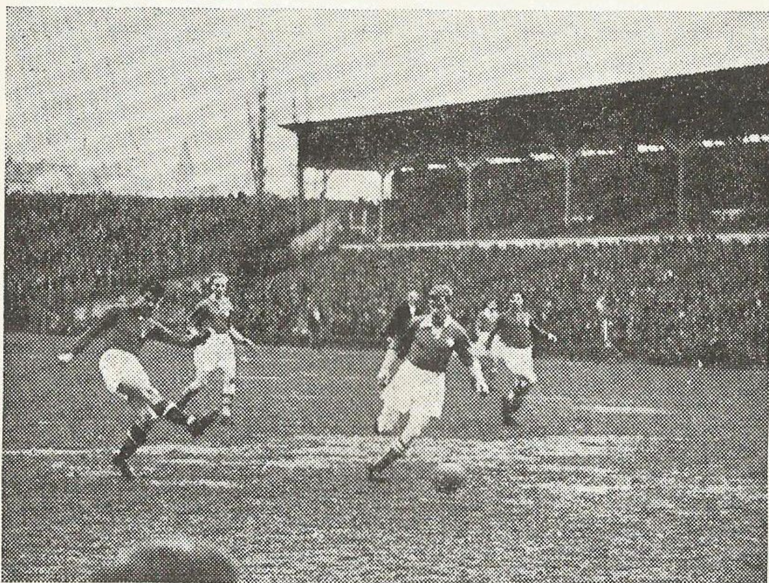
Unkarin jalkapallomaajoukkueen harjoittelua helpoittaa suuresti se seikka, että sen kaikki jäsenet ovat hyvin teknillisiä ja koulutettuja. Sanon jo heti, että maajoukkueemme pitää suhteellisen vähän harjoitteluja, sillä yhteisiä harjoitteluja meillä on vain välittömästi kansainvälisiä ottelu- ja edeltävillä viikoilla. Suurin osa harjoitteluistamme, mitkä voidaan jakaa neljään osaan, tapahtuu

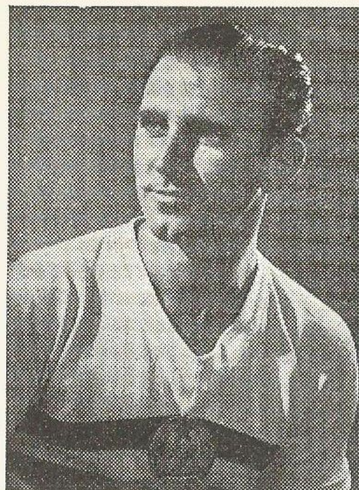
seurajoukkueissamme. Ensimmäinen osa on ylimenokauden harjoittelu (mikä kestää yleensä joulukuun alusta tammikuun puoliväliin), toisen kauden tarkoituksena on antaa pohjakunto (tammikuun puolivälistä helmikuun puoliväliin), kolmas on kuntouttamiskausi (maaliskuun puoliväliin) ja neljäs kausi käsittää kunnon säilyttämisen ja kesäharjoittelun.

Ottaen huomioon sen, että maaottelut suoritetaan huhtikuun ja joulukuun välisenä aikana, pitää maajoukkue myös yhteiset harjoittelunsa tänä aikana.

Harjoittelu käsittää verryttelyn jälkeen pallon ohjaamisen, pallon käsittelyn, harhauttamisen, taklauksen, pääpelin ja maalipotkut. Sen lisäksi kehitämme myös voimaa, kekseliäisyyttä ja nopeutta. Kiinnitämme erikoista huomiota teknillisten suoritusten hiomiseen, sillä Unkarin jalkapalloilun voima on aina ollut teknillisessä tietoudessa. Entiset suuret pelaajamme, kuten esimerkiksi Lázár, joka aikoinaan pelasi myös mannermaan joukkueessa, olivat todellisia pallotaitureita, Lázária sanottiin "herra professoriksi", koska hän

Suomi—Unkari jalkapallomaaottelu Budapestissä jokin vuosi sitten.

Nándor Hidegkuti

senaikuisten tietojen mukaan osasi tehdä pallolla mitä vain.

Hyvin paljon harjoittelemme harhauttamista, kuten mm. "vetäytyvää" harhauttamista, jota Puskás ja minä käytämme useimmiten peleissä. Tämän harhautuksen suorittaminen on vaikeata, mutta sitä on myös vaikea estää. Minun tapanani on suorittaa se siten, että nostan oikean jalkani eteenpäin pallon päälle ja liikutan yläruumistani aivan kuin potkaisisin palloa. Kuitenkin vain astun pallon päälle ja vedän sitä taaksepäin, sitten käännyn oikealle yllättyneen puolustajan viereen.

Tätä harhautusta harjoittelemme siten, että se jaetaan vaiheisiin. Ensin harjoittelemme eri vaiheet erikseen, ja sitten koko harhautuksen ilman taukoa.

Pidän eniten — ja arvelen, että se on ymmärrettävääkin — sellaisesta harjoittelusta, missä käytetään molempia maaleja. Silloin useinkin Gusztáv Sebes, Unkarin nykyisen jalkapallomaajoukkueen luoja, ottaa pillin suuhunsa ja johtaa harjoitusotteluja. Vastustajanamme on tavallisesti jokin hyvä joukkue, mutta joukkueiden välinen ero on luonnollisesti niin suuri, että se tekee mahdolliseksi erilaisten suunnitelmien harjoittelun. Harjoitusvastustajan pyytävät Gustáv Sebes ja Gyula Mándi usein pelaamaan niin, kuin ajattelemme tulevan vastustajamme pelaavan meitä vastaan.

Esimerkiksi nykyisin on vastustajan maalia puolustamassa 7—8 pelaajaa, koska useimpien maiden jalkapallomaajoukkueet ovat ryhtyneet käyttämään tätä puolustusmenetelmää Unkaria vastaan (Sveitsi, Romania, Tshekkoslovakia).

Meihin vaikuttaa innostavasti se, että useimmat harjoitusottelumme suoritetaan maaseudulla usein yli 10 000 katsojan seuraamina. Erikoisesti maaseudun yleisö pitää suuresti joukkueestamme.

Harjoitteluun ei kuulu, mutta kuitenkin nostaa joukkueen voimaa se seikka, että usein menemme joukolla huvittelemaan, elokuviin, teatteriin, oopperaan jne. yhdessä perheidemme kanssa, sillä

tämä edistää joukkueen yhteishengen muodostumista.

Seuraavassa tahtoisin kirjoittaa siitä, miten harjoittelemme yhteispeliä. Unkarin joukkue on tunnettu hyvästä yhteispelistään, ja sen salaisuus taas on siinä, että pelaajat ovat tottuneet toisiinsa. Tunnemme hyvin toistemme ajatuksetkin. Jos esimerkiksi Puskásilla on pallo, niin silloin minä juoksen vapaaseen paikkaan, koska tiedän hänen antavan pallon minulle. Yhteispeliä harjoitellessa kokeilemme erilaisia paikanvaihdoksia. Niinpä esimerkiksi oikea siipi, siis Kocsis ja Sándor, suorittaa hyökkäyksen paikkaa vaihtaen, ja usein jopa kaikki viisi hyökkääjää vaihtavat paikkaa. Leikimmekin usein leikillisiä palloleikkejä, ja näiden etuna on se, että ne huvittavat ja samaan aikaan omaksumme yhteispelin. Eräs tällainen leikki on "kävelevä jalkapallo", jolloin pelaajat eivät juokse vaan ainoastaan kävelevät kentällä. Tämän johdosta pelaajat liikkuvat hitaammin, ja heille jää enemmän aikaa seurata, mihin heidän toverinsa liikkuvat, kuka on vapaa ja kenelle voi antaa pallon. Täten yhteispeli tulee täydelliseksi, yhteistunne kehittyy ja pelaajat tottuvat toisiinsa.

Pelaamme myös puolella kentällä pieneen maaliin, sillä kun peli tapahtuu normaalikentän puoliskolla, ovat pelaajat lähempänä toisiaan ja sen vuoksi on kiinnitettävä suurempi huomio syöttöjen tarkkuuteen.

Miten harjoittelemme paikanvaihtoa? Paikanvaihto on eräs maajoukkueemme menestyksen salaisuuksia, ja säännöllisesti sen avulla me murtaudumme vastustajan puolustuksen läpi. Usein harjoituksissa joukkueen eri osat erkanevat toisistaan, puolustajat, tukimiehet ja hyökkääjät erikseen. Me, hyökkääjät, harjoittelemme paikanvaihtoa mm. siten, että juoksemme nopeasti kentällä, syötämme palloa toisillemme ja samalla vaihdamme paikkaa. Useimmiten vaihtavat paikkaa laitahyökkääjä ja välihyökkääjä joko oikealla tai vasemmalla laidalla, mutta välihyökkääjät vaihtavat usein paikkaa keskenäänkin. Vasen laitahyökkääjä Czibor on paikanvaihdon mestari, ja hän saattaa ilmestyä yhtäkkiä minne tahansa, ja vastustajan puolustus ajattelee useinkin, että hänellä on kaksoisolento.

Paikanvaihtoa harjoitellessa annamme matalia syöttöjä, sillä maata pitkin vierivän pallon voi ottaa paljon helpommin ja sen voi keskeytymättä syöttää toiselle tai välittömästi yrittää maalipotkua.

Mistä johtuu se, että Unkarin joukkueen hyökkääjät pystyvät käyttämään hyväkseen pientäkin aluetta tehokkaasti? Suurta etua meille merkitsee se — ja sen ovat ulkolaisetkin asiantuntijat todenneet — että keskus- ja välihyökkääjämme ovat hyvin teknillisiä. Mielipiteeni mukaan Puskás ja Kocsis hallitsevat pallon missä tilanteessa tahansa.

Vakiintunut teknillinen tieto tekee mahdolliseksi sen, että pienelläkin alalla voi vapautua vastustajista ja luoda maalitilanne. Niinpä Unkari—Englanti ottelussa Lontoossa Puskásin eräs maali oli hyvä esimerkki tästä.

Neljä englantilaista pelaajaa ympäröi vasemman välihyökkääjämme, mutta ovelasti suoritetun harhauttamisen avulla Puskás siitä huolimatta osasi antaa pallon minulle, minä ammuin sen maaliin, kun englantilaisten maalivahti Merrick vielä ihmetteli Puskásin harhautusta.

Mielipiteeni mukaan tekniikkamme auttaa meitä käyttämään hyväksemme alaa. Tänä vuonna pelaan viidennenkymmenennen kerran maajoukkueessamme, ja tähänastisen kokemukseni mukaan tarvitaan menestykselliseen jalkapalloon ennenkaikkea vakiintunutta teknillistä taitoa.

"Koulupoikia" Budapestin Petöfi-teatterissa

Ferenc Molnárin maailmankuulu romaani "Koulupoikia" on lähes viidenkymmenen vuoden ajan ollut Unkarin nuorison eniten lukemia kirjoja. Tämä kirja elää nuorten sydämissä ja myös aikuisten muistoissa aivan samoin kuin esim. Robinson Crusoe tai Gulliverin retket.

Nyt tämä maailmankuulu unkarilainen nuorisoromaani on dramatisoitu Budapestin Petöfi-teatterissa. Petöfi-teatteri on nuorisoteatteri, joka esittää näytelmiä ainoastaan lapsille ja koulunuorisolle. Nuorisoteatteri on niin suosittu, että se viime vuonna avasi pienen näyttämön, jolle annettiin nimeksi Jókai-teatteri.

"Koulupoikien" näyttämösovitus on joka ilta vetänyt täysiä katsomoita. Tunnettu unkarilainen kirjailija Sándor Török on sovittanut Ferenc Molnárin romaanin näyttämölle.

Puoli vuosisataa ei ole saanut ihmisiä unohtamaan tätä kirjaa, vaan vuosikymmenien jälkeenkin se on yhä edelleenkin ajankohtainen ja puoleensavetävä.

Juoni on yksinkertainen: "Pál-kadun poikien" joukko (teoksen alkukielinen nimi on "Pál-utcai fiuk" = Pál-kadun pojat) leikkii eräällä puuvarastoalueena käytetyllä tyhjällä tontilla, "grundilla". Se on heidän oma pieni "isänmaansa", pyhä alue, jossa leikki kuvaa lasten unelmia. Joukossa ovat kaikki upseereita, on vain yksi sotamies, pikku Nemecsek. Boka, johtaja, on voimakas, viisas ja oikeudenmukainen, ja pojat mielellään tottelevat voimaa, viisautta ja oikeudenmukaisuutta, sillä he etsivät myös leikistä oikeudenmukaisuutta ja voimaa.

Toinen poikaryhmä leikkii kasvitieteellisessä puutarhassa, Feri Acsin

johdolla. He haluavat valloittaa Pál-kadun pojilta grundin. Puhkeaa taistelu, sota kahden poikajoukon välillä. Pienoiskoossa — ja tämä on dramatisoinnin parhain puoli — grundista tulee isänmaa. Uinuva isänmaanrakkaus kannustaa myös pikku Nemecsekin uhrauksiin, isänmaanrakkaus saa poikien sydämet hehkumaan. Isänmaan, oikeudenmukaisuuden, ystävyyden ja yhteenkuuluvaisuuden käsitteet selvenevät pojille. Luonteet paljastuvat, kuka on petturi ja arka tai sankari, ja Nemecsek kuolee sankarikuoleman grundin puolesta. Kyyneleiden ja hymyn kauneus värittää koko näytelmän.

Taistelussa Pál-kadun pojat puolustavat grundia. Kauneimpia kohtauksia ovat ne, joissa kahden ”vihollisjoukkueen” johtajat ”elämästä ja kuolemasta” käytävässä taistelussakin huolehtivat ”reilusta pelistä”.

Reilu peli, se on teoksen toinen aatteellinen sisältö. Nämä pojat ovat vallattomia ja pahankurisia, yksilöinä erilaisia, mutta ”taistelussa” he pitävät kiinni pelin säännöistä, ja heidän mukanaan muovautuvat paremmiksi parannuksen tehnyt petturi Geréb ja väkivaltainen Pásztor.

Sándor Török on saanut näyttämölle loihdittua romaanin kauneuden. Eräät henkilöt ja kohtaukset tosin puuttuvat näytelmästä, mutta siitä huolimatta se täydellisesti esittää romaanin koko sisällön.

Suuri vaikeus ohjaamisessa oli se, kutka näyttelisivät poikien osia. Imre Apáthy, Kossuth-palkinnolla palkittu ohjaaja ratkaisi tämän ongelman.

”Koulupoikia” Budapestin Petöfi-teatterissa.

— Epäröin kolmen mahdollisuuden välillä — sanoo ohjaaja Imre Apáthy — esittäisivätkö osia lapset, tytöt tai aikuiset. Ohjauksessa lähdin siitä, että kaikki tuntevat henkilökohtaisesti tämän klassillisen teoksen hahmot. Pál-kadun poikien hahmot ovat sukupolvien aikana kasvaneet kiinni lukijoihinsa. Minun piti ottaa huomioon sekin, etteivät ainoastaan lapset katsele näytelmää, vaan myös aikuiset. Ei voitu siis tehdä pelkästään nuorisoesitystä. Ohjaus pyrki korostamaan teoksen todellista sisältöä, symboolista isänmaanrakkautta. ”Koulupoikia” on sankarillisen uhrautuvaisuuden eepos. Jos katselemme teosta tältä kannalta, niin se asettaa näyttelijöille suuria vaatimuksia. Grund laajenee isänmaaksi, ja saada tämä esille, siihen kykenee vain hyvin ammattinsa oppinut, todella eläytymiskykyinen näyttelijä. Ei olisi voitu kuvitellakaan, että kaikkien ”henkilökohtaisesti tuntemia” Bokaa, Feri Acsia ja muita esiintyjiä olisivat esittäneet naiset. Tällöin näytelmä ei olisi ollut vaikuttava, ja katsojat olisivat pettyneet. Ihanteellisesti olisivat lapset voineet esittää näytelmän — mutta filmissä. Filmiä voidaan leikata, lyhennellä kohtauksia jne., mutta kolmetuntista näytelmää näyttämöllä eivät lapset olisi pystyneet esittämään. Täten syntyi ratkaisu: täysikasvuiset näyttelijät esittivät näytelmän. Jotta ohjaus olisi ollut reaalinen, ”vanhennettiin” lapsia jonkin verran. 15—16 vuotiaat pojat taistelevat yhtä hyvin grundin puolesta kuin 12—14 vuotiaatkin. Oleellista ei ole se, miten vanhoja pojat ovat, vaan se suhde, mikä on muiden esiintyjien ja Nemecsekin välillä.

Sen avulla, että ”vanhensimme” esiintyjiä, näytelmän esitys onnistui hyvin.

Toinen huoli ohjauksessa oli se, etten sallinut mitään ”lapsellisuuksia”. Täysikasvuiset näyttelijät eivät voi ulkonaisin keinoin saada esille ”lapsenomaisuutta”. Lapsuus esiintyy näyttämöllä siinä, että nuorison mielikuvitus pitää grundia isänmaana ja puuaitaa linnoituksena.

Heikon pikku Nemecsekin osassa oli Itala Békés, nuori näyttelijätär, joka ennenkin on menestyksellisesti esittänyt poikaosia.

Lapsiosien ratkaisu on mielestäni yksinkertainen: ohjaajan ja näyttelijöiden on muisteltava omaa lapsuuttaan ja sitä, että leikki merkitsee lapsille valmistautumista elämää varten.

”Koulupoikien” näyttämösovitus saavutti Budapestissä yleisön suosion. Aikuiset katselevat sitä yhtä mielellään kuin nuoretkin. Aikuistenkin silmissä loistaa kyynel, kun pikku Nemecsek kuolee, tämä tavallinen ”sotamies”, jonka nimi kirjoitettiin vain pienin kirjaimin ”yhdistyksen” pöytäkirjaan.

On mielenkiintoista, että monet nuoret tytötkin käyvät katsomassa tätä ”poikanäytelmää”. On sellaisiakin näytöksiä, joita seuraamassa on enemmän tyttöjä kuin poikia. Ehkä heitä eivät vedäkään puoleensa näyttämön ”miesmäiset” taistelut, sankaruus, pallopelit ja lasikuulat, vaan runous, nuoruuden puhdas henkäys, mikä virtaa näyttämöltä katsomoon.

Pusta muuttuu

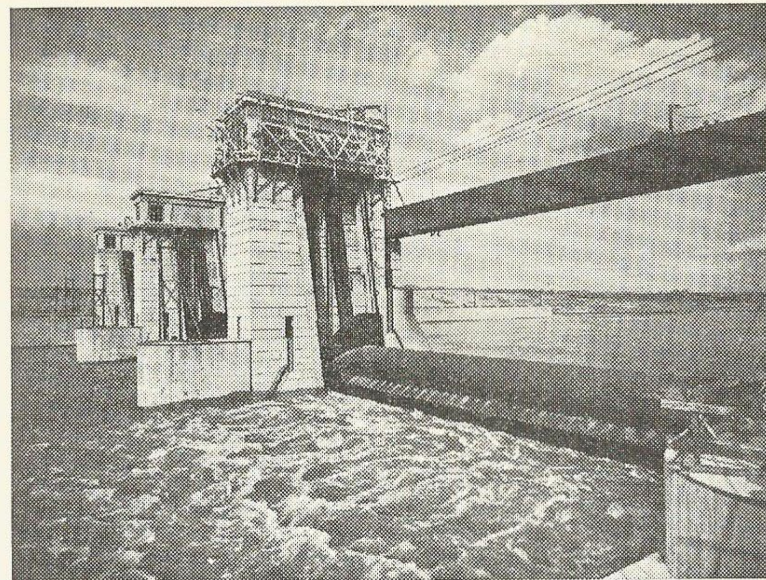
"... Kaikkialla, minne silmä vain kantaa, maailma on ruskehtava, punainen ja autio. Se on sammuneen elämän ja kuihtuneen kasvillisuuden hauta. Hirvittävä haava pienen Unkarin-maamme keskellä, punainen läiskä, jolla luonto on polttomerkinnyt maan. Kuivuus Hortobágyilla."

Näin kirjoitti unkarilainen kirjailija Zsigmond Móricz Hortobágyin pustasta vuonna 1923. Tämä pusta sijaitsee Unkarin suuren alangon koillisosassa. Ennen sotaa monet turistit kävivät katsomassa tätä keskellä Eurooppaa leviävää, valtavaa aroa ja sen kangastuksia. Siellä saattoi kulkea päivän näkemättä ainoatakaan puuta, ja joskus csárdan, kapakan, luona saattoi tavata pitkää ruoskaa käyttäviä, palttinapaitaan ja liehuviin, leveälahkeisiin housuihin pukeutuneita karjapaimenia.

Turkkilaisvallan aikana, 1500- ja 1600-luvuilla tämä pusta oli vielä asuttua. Vielä myöhemminkin täällä oli elämää, ja vaikka Tisza, raju virta, vuosittain ulotti tulvansa tänne saakka, oli Hortobágyin alueella seitsemän kylää. Tulvien torjumiseksi kuitenkin viime vuosisadan keskivaiheilla valtion toimesta Tisza perattiin. Ensimmäisinä vuosina saatiinkin runsaita satoja, mutta Tiszan perkaaminen osoittautui kuitenkin kohtalokkaaksi tälle seudulle. Kun vesi ei enää koskaan ulottunut pustalle, niin pohjaveden pinta aleni, maa kuivui ja siihen kerääntyi soodapitoisia aineita, sillä koko Tiszántúlissa — Tiszan itäpuolella olevilla alueilla — maa on hyvin emäksistä. Laitumet kuivuivat, kasvit kuolivat, ja koko seutu muuttui autioksi.

Vuoden 1950 alussa saapui pustalle tuhansia työläisiä, kaivuukoneita ja traktoreita. Noin kuudensadan metrin päässä Tiszan uomasta alettiin kaivaa 30 000 kuutiometrin suuruista perustusta suurelle padolle. Samalla oikaistiin kahden ja puolen kilometrin pituinen mutka joessa ja kaivettiin uusi uoma. 400 000 kuutiometriä maata siirrettiin toiseen paikkaan. Padon rakentaminen päättyi vuoden 1953 lopulla ja viime vuoden keväällä sen avulla jo nostettiin joen pintaa.

Padon tärkein tehtävä on saattaa viljelyskelpoisiksi Unkarin alangon kuivimmat osat. Kaksi pääkanavaa, itäinen ja läntinen pääkanava, johtaa Tiszan veden

Tiszalökin pato, jonka avulla pusta tehdään viljavaksi.

yhteensä 118 000 hehtaarin alueelle, jossa tähän mennessä ei kuivuuden vuoksi ole juuri voitu harjoittaa maanviljelystä. Itäisestä pääkanavasta, josta jo 70 kilometriä on valmistunut, tulee 100 kilometrin pituinen, ja koko kanavaverkoston pituus tulee olemaan 750 kilometriä. Kun koko kanavaverkosto on valmis, virtaa siihen Tiszasta joka sekuntti 60 kuutiometriä vettä. Suunnitelmien mukaan 18 000 hehtaarilla tullaan viljelemään riisiä. Keskinkertainenkin sato tällä alalla tuottaa vuosittain 30 000 tonnia kuorittua riisiä. Tämän lisäksi 34 000 hehtaarilla viljellään rehukasveja, 20 000 hehtaarilla juurikasveja, 34 000 hehtaarilla viljaa ja teollisuuskasveja. 10 000 hehtaarille tulee kasteltua laidunta ja 4 000 hehtaarille puutarhoja.

Mutta mitä tapahtuu, jos vesi loppuu kesken kesällä? Tisza on tyypillinen tasankovirta, joka saa vetensä vuoristosta. Väliin se tulvii rajusti, mutta toisinaan sen vesi on niin vähissä, että se tuskin ansaitsee edes puron nimen. Ja tämä matalan veden aika on aina silloin, kun kasteluun tarvitaan eniten vettä, kuivina kesi-

nä. Tämä on luonnollisesti otettu huomioon patoa rakennettaessa.

Kanavien varrelle on rakennettu 10 000 hehtaarin alalle vesisäiliöitä, joihin mahtuu 200 miljoonaa kuutiometriä vettä. Vesi varastoidaan näihin keväällä, ja se riittää hyvin kasteluun kuivinakin kesinä. Samalla näitä vesisäiliöitä voidaan käyttää nykyaikaiseen kalanviljelyyn.

Tiszan padon toisena tehtävänä on antaa vettä voimalaitokselle, joka on ainoa laatuaan Unkarissa. Tähän mennessä kaikki Unkarin voimalaitokset ovat olleet höyryvoimalaitoksia. Tiszalökin voimalaitos on Unkarin ensimmäinen vesivoimalaitos. Kun se on täysin valmis, tulee siinä olemaan kolme turbiinia, joista kukin on teholtaan 4 000 kilowattia.

Padon kolmantena tehtävänä on nostaa Tiszan pintaa sen yläjuoksulla niin, että tämä yläjuoksukin tulee laivaliikenteelle kelvolliseksi ympäri vuoden. Myös pääkanavia pitkin voidaan harjoittaa laivaliikennettä, ja suunnitelmien mukaan jo kahden vuoden kuluttua, kun itäinen pääkanava on saatu 40 metrin levyiseksi, sitä pitkin voidaan kuljettaa suuriakin proomuja.

Kastelujärjestelmän rakentaminen on vielä kesken, mutta jo tähän mennessä rakennetut ja valmistuneet osat ovat käytössä. Viime vuonna johdettiin itäistä pääkanavaa myöten vettä noin 23 000 hehtaarille, ja kuluvana vuonna kastellun pinta-alan määrä kaksinkertaistuu. Tänä vuonna saatetaan käyntiin myös voimalaitoksen ensimmäinen turbiini. Kanavia kaivetaan edelleen, ja piakkoin valmistuu myös laivakanava, jonka monien sulkujen kautta laivat voivat päästä patorakennelman ohi.

SUOMI-UNKARI-lehden kirjoitukset, artikkelit, reportaashit, kuvat ym. ovat vapaasti käytettävissä.

Suomalais-Ugrilaisten kielten opetus Unkarissa

Helmikuussa ja maaliskuussa vieraili maassamme kaksi unkarilaista tiedemiestä, suomalais-ugrilaisten kielten professorit Béla Kálmán ja István Papp, jotka esiintyivät myös Suomi—Unkari Seuran järjestämässä illanvietossa 10. 3. Lehtemme viime numerossa jo julkaisimme professori Pappin esitelmän tiedemiesten asemasta Unkarissa, ja nyt julkaisemme professori Kálmánin selostuksen suomalais-ugrilaisten kielten opiskelusta Unkarin yliopistoissa. Professori Kálmán kertoi seuraavaa:

— Esitän lyhyesti, mitä suomalais-ugrilaisia kieliä opetetaan Unkarin yliopistoissa. Kielitiedettä voidaan yliopistossa harrastaa vain siten, että ylioppilaat tutustuvat paitsi deskriptiiviseen kielioppiin ja kielihistoriaan myös jossain määrin itse sukukieliin. Tietenkään emme voi ajatella, että keskitason ylioppilas voisi oppia puhumaan jotain sukukieltä; opiskeluaikahan ei siihen riittäisi.

Yliopiston sukukielten opiskelussa meidän täytyy tyytyä siihen, että viittaamme kielisukulaisuuden todistuksiin, tutustutamme opiskelijat asianomaisen kielen kieliopin järjestelmään, fonetiikkaan, kiinnitämme heidän huomionsa yhteiseen sanavarastoon, samoin kuin annamme yleiskatsauksen sukukansan kulttuurista.

Yliopisto-opetus Unkarin yliopistoissa on ollut viime vuosina useiden muutosten alainen, eikä tänäänkään ole vielä täysin vakiintunut. Monessa suhteessa se eroaa Suomen yliopistojen olosuhteista.

Unkarilaisen yliopiston filosofisen tiedekunnan opetustyön päämääränä on opettajavalmistus. Opiskeluaika on neljä vuotta. Neljännen vuoden lopulla on virkatutkinto, johon kuuluu oma erikoisala, filosofia ja kasvatusoppi. Tämän tutkinnon suorittanut saa oppikoulun opettajan diploomin.

Ylioppilaat valitsevat kaksi ainetta (esim. unkarin kielen ja historian, tai historian ja maantieteen jne.). Näiden neljän vuoden aikana kuunnellaan pakollisia ja vapaavalintaisia luentosarjoja. Viikkotunteja kertyy noin 25—30. Kolmantena ja neljäntenä vuonna ylioppilaat valmistavat tutkielman yhdestä aineestaan.

Unkarin kieltä opiskeleville on pakollisia suomalais-ugrilaisia kieliä koskevia luentoja. Näitä ovat seuraavat: suomen kieli, johdatus suomalais-ugrilaiseen kielitieteeseen ja vertaileva suomalais-ugrilainen kielioppi. Koska suomen kielen oppiminen on pakollinen kaikille unkarin kielen opiskelijoille, on luonnollista, että vertailevan suomalais-ugrilaisen kieliopin esimerkkiaineskin valtaosalta nojaa suomen kieleen.

Pakollisten luentojen lisäksi valittavien kurssien joukossa usein esiintyy jokin toinen suomalais-ugrilainen kieli, varsinkin voguli ja ostjakki. Tämä on luonnollista, koska nämä ovat unkarin lähimmät sukukielet.

Viime vuosina olosuhteet suomalais-ugrilaisen opetuksen alalla ovat olleet paranemaan päin. Yhtenä syynä tähän kehitykseen on ollut uudelleen solmitut yhteydet Suomen tieteeseen. Toivokaamme, että tämä yhteistyö kohottaa suomalais-ugrilaisen tutkimuksen entistä parempaan kukoistukseen.

Suomi—Unkari Seura toimii

UNKARIN VAPAUTUMISEN 10-VUOTISPÄIVÄN JUHLAT

Huhtikuun neljäntenä päivänä tuli kuluneeksi 10 vuotta Unkarin vapautumisesta saksalaismiehityksestä. Myös Suomi—Unkari Seura ja sen alaosastot järjestivät juhlia tämän päivän kunniaksi.

Helsingissä avattiin juhlapäivän kunniaksi Mobilian liikehuoneistossa unkarilaisen taidekeramiikan näyttely. Tämän lisäksi järjestettiin elokuvateatteri Capitolissa juhla, jonne oli kutsuttu seuran jäsenien lisäksi valtiovallan, diplomaattikunnan, sanomalehdistön ja erilaisten järjestöjen edustajia sekä julkisuuden henkilöitä. Valitettavasti silloin vallinnut postilakko haittasi kutsujen perille toimittamista.

Tilaisuuden avasi ja juhlapuheen piti maisteri Ele Alenius. Tämän jälkeen laulajatar Maila Vala esitti unkarilaisia kansanlauluja, ja pianotaiteilija, professori Lajos Hernádi esitti Chopinin "Vallankumousetyydin", Bartókin "Rondon kansansävelmille" ja "Allegro barbaron" sekä Lisztin "Unkarilaisen rapsodian n:o 2". Lopuksi esitettiin kaksi unkarilaista kansainvälisen palkinnon saanutta värifilmiä "Akvario" ja "Sinihaukkojen metsässä".

Tampereen osasto järjesti juhlan huhtikuun 2 päivänä. Juhlapuheen piti osaston puheenjohtaja Saga Lahtinen, jonka ehdotuksesta kokous lähetti onnittelusähkeen juhlapäivän johdosta Unkarin kansalle ja sen hallitukselle. Tämän jälkeen Tampereen lapsikuoro esiintyi kapellimestari Mauno Saksasen johdolla, ja lopuksi esitettiin unkarilainen elokuva "Kaikkien aikojen tavaratalo".

Kemin osaston järjestämä juhla pidettiin huhtikuun 11 päivänä elokuvateatteri Pirtissä. Juhlapuheen piti osaston johtokunnan jäsen maist. Sirkka Muurainen, minkä jälkeen esitettiin unkarilainen musiikkielokuva Erkel.

Turun osasto järjesti myös juhlansa 11. 4. Juhlan avasi osaston sihteeri Niilo Kavenius, jonka jälkeen juhlaan saapunut Unkarin lähettiläs ministeri Szipka esitti kansansa tervehdyksen. Juhlapuheen piti seuramme puheenjohtaja maist. Ele Alenius, ja lopuksi esitettiin unkarilainen filmi "Lääkärin voitto" (Semmelweis). Seuran jäsenien lisäksi oli tilaisuudessa läsnä myös useita turkulaisia lääkäreitä.

KEMIN OSASTON VUOSIKOKOUS

pidettiin Kemissä 6. 2. -55. Kokous hyväksyi toiminta- ja tilikertomukset ja myönsi asianomaisille vastuuvapauden. Osaston puheenjohtajaksi valittiin edelleen yksimielisesti sosiaalitarkkaaja Eelis Ollanketo ja muiksi johtokunnan jäseniksi veturinkuljettaja Väinö Ruonala, maisteri Sirkka Muurainen, myymälänhoitaja Aaro Ahonen, rva Martta Heikkilä, palopäällikkö Aarne Koskinen, sosiaalitarkkaaja Mirjam Kotiranta, teknikko Urho Rautiainen, rakennustarkastaja Olavi Nurmi, dipl.ins. Gunnar Riskula, sosiaalivirkailija Aura Sipola ja nuoriso-ohjaaja Olavi Viitanen.

Kokous päättyi illanviettoon, jossa mm. osaston orkesteri esitti suomalaisia ja unkarilaisia sävelmiä, kuultiin lausunta- ja lauluesityksiä sekä nähtiin kaksi unkarilaista kaitafilmiä.

TAMPEREEN OSASTON VUOSIKOKOUS

oli 6. 2. -55. Osaston puheenjohtajaksi valittiin edelleen myymälänhoitaja Saga Lahtinen, ja johtokunnan muiksi jäseniksi maalarimestari Pekka Kangas, nti Liisa Salonen, opettaja Edith Lähdesmäki, rva Fanny Pirttiaho, luottamusmies Vilho Hassinen, nti Ulla Visotzky, nti Kaarina Kähkönen, kapellimestari Mauno Saksanen, nti Airi Ahlsten, nti Tuula Peltonen, rva Anna Gartz ja herra Mauri Salminen.

Kokouksen jälkeen oli muutamia laulu- ja soittoesityksiä, joiden jälkeen Unkarissa vieraillut ammattiyhdistystoimitsija Jalmari Kanerva selosti matkavaikutelmiaan Unkarista.

TURUN OSASTON VUOSIKOKOUS

pidettiin 25. 2. -55 ja saapuvilla oli 40 osaston jäsentä. Puheenjohtajaksi valittiin edelleen hammasteknikko Yrjö Koskinen, ja johtokunnan muiksi jäseniksi rva Anni Hannula, hra Oiva Ruusunen, rakennusmestari Adolf Kajanta, vaatturi Jaakko Köpsi, insinööri Annikki Koskinen, uuttaaja Erkki Salminen, autoilija Vihtori Tamminen, opiskelija Atso Vuoristo, hammasteknikko Urho Alho, lukkoseppä Veikko Vuorio ja toimittaja Niilo Kavenius.

Kokouksessa keskusteltiin myös erittäin vilkkaasti Unkariin tehtävistä seuramatkoista.

LAHDEN OSASTON VUOSIKOKOUS

Lahden osasto, jonka toiminta on ollut laimeampaa kuin muiden osastojen, piti vuosikokouksensa vasta 20. 4. -55, jolloin osastolle valittiin uusi johtokunta. Puheenjohtajaksi tuli johtaja Hannes Vainio, sihteeriksi toimittaja Matti Pykälä ja rahastonhoitajaksi kirjanpitäjä Pirkko Ylenius, sekä muiksi johtokunnan jäseniksi pääluottamusmies Yrjö Koskinen, taloudenhoitaja Eino Ratinen, näyttelijä Olavi Johansson, myymälänhoitaja Aino Laakkonen, opiskelija Pentti Mäkinen ja kirjaltaja Eelis Korhonen.

Uuden johtokunnan tehtäväksi annettiin laatia toimintasuunnitelma sekä velvoitettiin se ottamaan pikaisesti yhteys pääseuraan. Yhteys on otettu ja pääseura toivottaa uudelle johtokunnalle reipasta toimintaa.

ONNISTUNUT ILLANVIETTO KANSANTANSSIEN MERKEISSÄ

Suomi—Unkari Seura kutsui Suomalaisen Kansantanssin Ystävät järjestön jäsenet yhteiseen illanviettoon 3. 2. -55. Tilaisuudessa kapellimestari A. Lybimov esitti muutamia suomalaisia ja unkarilaisia sävellyksiä, esitettiin kolme unkarilaista elokuvaa ja Koiton tanssiryhmä esitti unkarilaisen kansantanssin. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät esittivät suomalaisia kansantansseja, joita selosti ennen esitystä ryhmän johtaja nti Taimi Louhi. Illanvietto päättyi yhteisesti laulettuihin kansanlauluihin ja tanssiin.

UNKARILAISTEN ELOKUVIEN ESITTELY

Suomi—Unkari Seura kutsui 23. 2. -55 Helsingin Yliopiston voimistelulaitoksen oppilaskunnan unkarilaisten urheiluaiheisten filmien esitystilaisuuteen, jossa esitettiin useita filmejä. Vieraat olivat näkemäänsä tyytyväisiä.

2. 3. -55 seura kutsui Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Oppilas- ja Ylioppilaskunnan jäseniä yhteiseen tilaisuuteen seuran kerhohuoneistoon. Ohjelmassa oli mm. musiikkiesityksiä sekä

kolme unkarilaista filmiä, joiden jälkeen vielä Koiton tanssiryhmä esitti suomalaisia ja unkarilaisia kansantansseja sekä voimistelunopettaja Evi Kaasinen lausuntaa. Tilaisuus päättyi tanssiin.

UNKARILAISIA TIEDEMIEHIÄ SUOMESSA

26. 2. -55 saapui Suomeen kaksi unkarilaista tiedemiestä, Debrecenin yliopiston suomenkielen professori István Papp ja saman yliopiston suomalais-ugrilaisen kielitieteellisen laitoksen johtaja Béla Kálmán. Vieraat viipyivät maassamme 18 päivää ja esiintyivät mm. B-Messuhallissa järjestetyssä Kalevala-juhlassa, pitivät esitelmiä ja luentoja Helsingin Yliopiston ja Suomalais-ugrilaisen seuran järjestämissä tilaisuuksissa ja vierailivat myös muualla maassamme.

Suomi—Unkari Seura järjesti näiden tiedemiesten kunniaksi illanvieton 10. 3. -55, johon osallistui mm. ministeri ja rouva Szipka, useita suomalaisia tiedemiehiä, Unkarin lähetystön henkilökuntaa sekä runsaasti seuran jäseniä.

Ohjelmasta mainittakoon, että kapellimestari Lybimov esitti suomalaisia ja unkarilaisia sävellyksiä ja professori Papp piti suomenkielellä puheen, joka on julkaistu lehtemme viime numerossa. Myös professori Kálmán puhui niinikään suomenkielellä kertoen suomalais-ugrilaisten kielten opiskelusta Unkarissa. Tämä puhe on julkaistu lehtemme tässä numerossa. Lisäksi esitettiin kolme suomalaista filmiä, Maarit Vallinharju soitti kanteletta ja Koiton tanssiryhmä esitti suomalaisia ja unkarilaisia kansantansseja.

Seuran ystävyysillalliset. Pöydän takana vasemmalta seuran puheenjohtaja Ele Alenius, rouva Szipka, ministeri Szipka ja seuran sihteeri Toivo Salonen.

TAMPEREEN OSASTO

järjesti yhteistoiminnassa seuran toimiston kanssa 20. 3. -55 Tampereen kaupungintalossa unkarilaisten käsitöiden, keramiikan ja tekstiilituotteiden näyttelyn ja myyjäiset.

Näyttelyn avasi seuran puheenjohtaja maisteri Ele Alenius. Kutsuvieraiden joukossa oli mm. Unkarin lähettiläs ministeri József Szipka, attashea Kuczka sekä Tampereen apulaiskaupunginjohtaja Hermonen. Myyjäiset onnistuivat yli odotusten, ja yleisön taholta esitettiin toivomus, että samanlainen näyttely ja myyjäiset järjestettäisiin uudelleen Tampereelle.

UNKARILAISEN TAIDEKERAMIIKAN NÄYTTELY

Seuramme järjestämissä unkarilaisten käsityönäyttelyjen yhteydessä on muiden tavaroiden joukossa ollut usein myös keramiikkaakin, mutta varsinainen ensimmäinen taidekeramiikan näyttely järjestettiin Helsingissä Mobilian liikehuoneistossa huhtikuun 2.—7. päivinä 1955. Näyttely oli suhteellisen pieni, mutta silti harvinaisen kaunis. Se käsitti kuuden taiteilijan keramiikkatöitä ja lisäksi yhden taiteilijan valmistamia kupari- ja hopeaesineitä. Monet asiantuntijat antoivat siitä kiitettäviä lausuntoja.

Näyttelyn avasi maisteri Oili Mäki, jonka puhe on julkaistu toisessa paikassa lehdessämme. Kutsuvieraiden joukossa oli mm. ministeri Szipka, Kiinan Kansantasavallan suurlähettiläs Tshen Hsin-jen ja lukuisia muita diplomaatteja, tiedemiehiä, taiteilijoita ja Suomi—Unkari Seuran jäseniä.

PIANOTAITEILIJA, PROFESSORI HERNÁDIN VIERAILU

Yllättäen saapui maahamme maaliskuun lopussa maailmankuulu unkarilainen pianisti, Unkarin Kansantasavallan ansioitunut taiteilija, Liszt-palkinnon saanut Budapestin Musiikkiakatemian professori Lajos Hernádi. Hän viipyi maassamme alun kolmatta viikkoa, ja antoi tänä aikana omat konserttinsa Helsingissä ja Turussa, sekä esiintyi sen lisäksi Unkarin lähetystön järjestämillä kutsuilla Unkarin vapautumisen 10-vuotispäivänä, Suomi—Unkari Seuran järjestämässä Unkarin vapautumisen 10-vuotispäivän juhlassa sekä SDNL:n liittokokouksessa. Professori Hernádi saavutti kaikkialla suurta suosiota, ja sanomalehtien arvostelut hänen konserteistaan olivat suorastaan ylistäviä.

YSTÄVYYSILLALLISET

Seuramme naistoimikunta järjesti maaliskuun 26 päivänä yhdessä Unkarin lähetystön naisten kanssa seuran kerhohuoneistossa "ystävyysillalliset". Koska tilaisuuteen saattoi osallistua vain rajoitettu määrä seuran jäseniä, ei läheskään kaikille halukkaille voitu varata paikkoja.

Tilaisuudessa syötiin unkarilaisia ruokia, joita suomalaiset ja unkarilaiset naiset yhdessä olivat valmistaneet. Sen lisäksi ohjelmassa oli vielä musiikkia sekä yhteislaulua ja lopuksi tanssia.

Sihteeri

Oili MÄKI:

Unkarin taidekeramiikka esittäytyy*

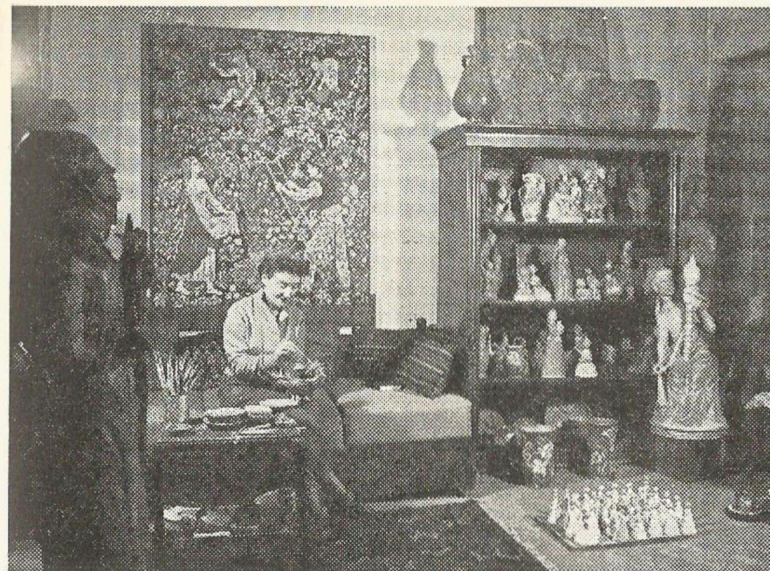
Tunnettua on, että Unkarilla ja maallamme on kielianalogisen sukulaisuuden lisäksi muitakin yhteisiä piirteitä, kuten molempien maiden maantieteellinen sijainti, väestön suhteellinen harvalukuisuus, historiallinen tausta ja jossakin määrin melankolinen mielenlaatu. Merkillisten pisteiden maailmankartalla olemme suunnilleen samassa asemassa. Siksipä viriämmekin tavallista herkemmiksi, kun jotakin viestiä kantautuu heimokansaltamme. Tällä kertaa on vuorossa taidekeramiikka, jonka esille tuominen on tietääkseni ensimmäinen sotien jälkeinen julkinen katselmus Euroopassa.

Tosiasia on, että kansojen luonteet, maiden ilmastolliset, maantieteelliset ja taloudelliset suhteet ovat luomassa kulttuuria, eritoten taidetta. Tältä pohjalta on lähdettävä, kun tutkimme esim. kansantaiteen luonnetta ja kehitystä Unkarissa. Pyrkimys kauneuteen sekä oman kauneuskäsityksen tulkitseminen ovat kautta vuosisatojen kiehtoneet Pustan asukasta siinä määrin, että hän on koristanut paimenpillinsä, juomasarvensa, jopa hevospiiskansa kaiverruksin, leikkauksin, maalauksin. Saven käsittely taiteellisia muotoja tuottavaan suuntaan on osa siitä kansantaiteesta, jonka kukoistuskausi lankeaa 18. vuosisadan puolivälin vaiheille. Erinäiset historialliset tapahtumat, ei vähiten käsiteollisten keramiikkamallistojen kulkeutuminen teolliseen muotoiluun vaikuttivat sen, että puhdas talonpoikainen savenvalajan ammattiala, joka oli siirtynyt monessa polvessa isältä pojalle, kapeni vähitellen.

Unkarilaiset saven koristelumuodot poikkeavat toisaalta melkoisesti meikäläisestä, ja toisaalta niissä on samoja piirteitä, kuten katkoviivaornamentiikka, silmukka-aihe, pilkutus, jne. Kun muistamme esim. meidän entisiä Kyyrölän saviruukkujamme ja niiden askeettista valkokoristelua huomaamme, että jopa Unkarin tämän päivän taidekeramiikkakin käyttää mielellään puhdasta valkoista koristekuviota lasittamattoman terrakotan päällä. Tämän selittää parhaiten savenvalajan ammatin perinnöllisyys toisaalta ja heimojemme yhteiset vanhemmat asuma-alueet toisaalta.

Leimaa-antavimpana piirteenä ornamentiikassa muuten ovat perinteelliset kasviaiheet tyyliteltyine kiehkuroineen. Toinen suosittu koristeaihe ovat linnut lukuisine muunnelmineen. Tyypillistä unkarilaista: usein linnulla on kimppu kukkia nokassaan. Nämä, kuten kaikki muutkin koristelut varhaisessa kansankeramiikassa eivät aina olleet taiteellisesti ansiokkaita, sillä dreijaus eli saven muotoaminen kuului luonnostaan miehille ja valmiiden esineiden koristelu naisväelle. Tällainen työnjako meditatiivisessa mielessä on usein haitaksi. Niinpä luonnonmukaisuuteen pyrkivää kukkakoristelua tämän päivän taidekeramiikassa voidaan pitää sitkeänä reliktinä muinoisilta ajoilta. Senlaatuinen uskollisuus traditioita kohtaan tulkitsee eniten kansanluonteen erikoispiirteitä, mikä herättää luonnollisesti kunnioitusta. Sensijaan näyttävät olevan väistymässä Unkarin keramiikkatuotannon keskeiset esineet ns. Mišhkakannut, nuo originellit ihmismotiivia jäljittelevät kädensijalliset suurehkot tuopit.

Merkillepantavaa on, että olkoonpa koristeaihe mikä tahansa,

Unkarilainen keramiikkataiteilija Margit Kovács.

* Puhe unkarilaisen taidekeramiikan näyttelyn avajaisissa.

yhteistä kaikille on rohkea mielikuvituksen leikki ja runsauteen pyrkivä kuvio- ja esinemuoto. Tämä ei tietenkään päde kaikkeen unkarilaiseen keramiikkaan nähden. Siitä on parhaana todistuksena tämänkertainen näyttely: klassillisen puhtaat ruukkumuodot askeettisine geometrisine kuvioineen kuuluvat myöskin taiteilijoiden työohjelmaan. Eikö liioin sääntö punaisen värin vallitsevasta olemassaolosta ole pätevä, vaan yhtä hyvin unkarilainen taiteilija käyttää hillittyjäkin värisävyjä tempperamenttinsa mukaan.

Omaksi tyylilajikseen on muodostunut ns. savustettujen saviastiain tuottaminen. Varsinkin kaunismuotoiset juomakannut ovat usein saaneet savunmustan värin, eikä niissä tapaa juuri muita koristeita kuin mahdollisesti kevyttä samanväristä pintaornamentiikkaa. Kaikkien keramiikkaesineiden koristelussa on käytetty apuna sarvea, josta valutetulla lasitusaineella on muodosteltu kuvioaiheita. Tekniikka on vanhin mahdollinen. Samaan tarkoitukseen käytetään luonnollisesti myös sivellintä.

Nyt näytteillä oleva kokoelma sisältää töitä seitsemältä, kaiketi tämän hetken johtavimmalta taiteilijalta. Nimet ovat: Ferenc Császár, István Gádor, Margit Kovács, Géza Gorka, Livia Gorka, János Majoros sekä Margit Teván, joka näyttelyssä on mukana kymmenellä metallipakotustyöllä.

Esineet on tehty dreijaamalla, poltettu suhteellisen alhaisessa lämpötilassa, kuten on luonnollista silloin kun on kysymyksessä yksityinen savenvalajan ammatin harjoittaminen kotioloissa. Tästä johtuu, että esineiden laadullinen taso poikkeaa sellaisesta taideteollisesta muotoilusta, jolloin taiteilijoiden apuna ovat laboratoriot ja tehtaan monipuolinen välineistö sekä korkealämpöiset uunit. Tästä kokoelmasta puuttuvat varsinaiset käyttöesineet joiden mukanaolo antaisi monipuolisemman käsityksen Unkarin tämänhetkisestä savimuotoilusta.

Olisi mielenkiintoista vertailla unkarilaista keramiikkatuotetta esim. suomalaiseen, jolloin helpommin olisi ymmärrettävissä yhtäläisyydet ja eroavuudet, mutta tässä yhteydessä pysähdymme vain toteamaan, että jatkuva kulttuurivaihto on omiaan edistämään eri kulttuurimuotojen positiivista ymmärtämistä. Vaikka toisaalta: me ihmiset harvoin syvennymme meille vieraan elämänpiirin ja sen ilmentymien tutkimiseen niistä itsestään käsin, vaan vaistomaisesti hyväksymme ja omaksumme sen kauneuskäsityksen, mikä sopii meidän temperamenttiimme, olkoonkin, että oman näkemyksemme mukainen taide olisi paikallaan vain tietyssä ympäristössä ja jossakin toisessa se kokonaan tai osittain

menettää viehätyksensä. Emme myöskään malta olla toivomatta, että suomalaiselle sodanjälkeiselle keramiikallemme tarjoutuisi tilaisuus vastaavanlaiseen vierailuun. Tämänkertainen kokoelma antaa näytteen unkarilaisen väestön elämäntyylistä keramiikkaesineiden osalta, eikä lainkaan negatiivista...

Halloo, täällä Lumikki!

Tänä vuonna järjestetään Budapestin puhelimiin uutispalvelu. Tähän asti on voitu saada puhelimella tarkka aika, nyt voidaan sen lisäksi saada säätiedoitus, urheilutuloksia ja tärkeimpiä uutisia. Perheenäidit voivat saada jopa ruokareseptejä.

Mutta kaunein keksintö on se, että tästä lähtien voidaan säännöllisesti saada puhelimesta myös satuja. Lumikillakin on siis oma puhelinnumeronsa, ja hänelle voi soittaa aivan kuin esimerkiksi tohtori-sedälle. Jos lapsella ei olekaan vatsa kipeä, vaan pikku sydän, kun jokin leikkikalu on mennyt rikki, silloin Lumikki ja seitsemän kääpiötä, Tuhkimo ja Punahilkka voivat lievittää kipua ja saada ne kokonaan katoamaan. Satu voidaan tästä lähin tilata, ja tämä seikka on itsessään jo kuin satua. Puhelin-setä ottaa pikkuisen syliinsä, kuiskaa hänen korvaansa sadun. Kun illalla kuuluu satu puhelimesta, mikä päivisin välittää neuvotteluja, käskyjä, lyhyitä keskusteluja ja tiedusteluja, niin silloin on aivan kuin puhelinverkostokin joutuisi lumouksen valtaan kuin saduissa, ja johdot alkaisivat väristä kuin haavanlehdet.

Tottelemattomia lapsia voidaan rangaista esimerkiksi näin: ellet lue läksyjäsi, et saa illalla puhua Ilona-haltijattaren kanssa! Tai ellei lapsi syö pinaattia, voidaan häntä peloittaa: katsotaanpa, mitä tähän illalla sanoo puhelimessa Hanhi-Matti! Niinpä Budapestin asunnoissa tullaan keskustelemaan niin, ettei sellaisesta saduntekijät osanneet aikoinaan kuvitellakaan, koskapa eivät tienneet, että sadut voivat tekniikan avulla tulla niin lähelle elävää elämää. Niinpä vanhempien on joskus sanottava itkeville lapsille näin: Koeta nyt ymmärtää Palika, että Lumikki puhuu nyt jonkun toisen kanssa, mutta huomenna soitamme János-ritarille.

LYHYESTI UNKARISTA

UNKARISSA RAKENNETAAN yhä useampia sellaisia kasvihuoneita, joita lämmitetään Unkarin lämpimien lähteiden avulla. Nämä kasvihuoneet rakennetaan siten, että lämminvesijohdot muodostavat samalla kasvihuoneen rautakehyksen, ja kasvihuoneiden maalattiat lämmitetään myös putkiston avulla. Ensimmäinen tämänlaatuinen kasvihuone on rakennettu Budapestiin Tengerszemkadulle, ja se käyttää Széchenyi-kylpylän lämmintä lähdettä, ja sen jälkeen on rakennettu samanlaisia kasvihuoneita vihannesten viljelyä varten Tiszaörsiin, Szolnokiin, Túrkeveen, Hajdúszoboszlóon ja Harkányiin.

SZIKRA-KUSTANNUSLIIKE on kymmenen vuoden aikana julkaissut unkarinkielellä 62 Leninin teosta yhteensä 2.739.000 kappaaleena. Erittäin huomattavaa on Leninin koottujen teosten julkaiseminen. Niitä on julkaistu jo 26 osaa ja tänä vuonna julkaistaan vielä 6 osaa. Szikra-kustannusliike on julkaissut myös monia muiden kirjoittamia kirjoja Leninistä.

UNKARIN PUNAISTA RISTIÄ avustaa 25.000 vapaaehtoista verenluovuttajaa, ja arvioiden mukaan heidän avullaan pelastettujen ihmishenkien luku kohoaa useihin tuhansiin. Unkarin ammattijärjestöneuvoston sihteeristö on vedonnut ammattiyhdistysten puhemiehistöihin, jotta nämä tukisivat verenluovutusliikettä.

SOMOGYN LÄÄNIN Béndek-pustalta on löydetty viidenneltä vuosisadalta peräisin olevia germaanilaisia hautoja, joissa oli kultakoruja, aseita ja käyttöesineitä.

UNKARIN RADIO

lähettää suomenkielistä ohjelmaa joka päivä klo 7.30—8 ja klo 17.30—18 (Suomen aikaa) aaltopituudella 252,75 m ja klo 18.30—19 aaltopituudella 30,5 ja 48,1 m. Seuratkaa Unkarin kulttuuri- ja talouselämän tapahtumia Unkarin radion välityksellä. Keskiviikkoisin vastataan kuulijain kirjeisiin, sunnuntaisin on katsaus viikon tapahtumiin, myös toivekonsertteja järjestetään.

Kuulijoita pyydetään lähettämään toivomuksensa joko suoraan Unkarin radiolle os. Magyar Rádió, Budapest, Magyarország tai Suomi-Unkari Seuralle os. Pohjoisranta 4 A 14 Helsinki.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Pohjoisranta 4 A 14, **Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.**

Puheenjohtaja: **Ele Alenius, Meritullink. 32 C. 22, puh. 39 185.**

Sihteeri: **Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 772 219.**

